

Aan de Fondsbeheerders

uw brief van	uw kenmerk	ons kenmerk	datum
		FOB 11801/2024	10 oktober 2024
onderwerp			
Verdeelmodel Provinciefonds			

Geachte Fondsbeheerders,

Afgelopen maart heeft u, mede namens de gezamenlijke provincies, een advies gevraagd aan de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) over het verdeelmodel Provinciefonds. Op vrijdag 20 september jl. heeft de ROB haar advies aan u gepresenteerd, mede in aanwezigheid van de twaalf provincies. De provincies waarderen in deze dat de adviesaanvraag met input van en mede namens de provincies is gedaan.

Het ROB-advies is door ons bestudeerd en besproken. De provincies zijn de ROB erkentelijk voor het benoemen dat het verdelingsvraagstuk welhaast onmogelijk aan de provincies zelf gelaten kan worden, voor het benoemen van de (waarde van de) eigenheid van provincies en voor de door de ROB gekozen perspectiefwissel bij het benaderen van het vraagstuk van het verdeelmodel. Alle door de provincies in het voortraject benoemde zorgpunten zijn ook door de ROB als zodanig benoemd. De provincies onderschrijven het vertrekpunt van de ROB dat de verantwoordelijkheid nu nadrukkelijk bij de fondsbeheerders ligt.

Die verantwoordelijkheid van de fondsbeheerders betreft ook de noodzakelijke balans tussen taken, middelen, ambities (inclusief het door de ROB aangegeven gelijkwaardige voorzieningenniveau) en realisatiekracht. Het realiseren van die balans is onderdeel van goede interbestuurlijke en financiële verhoudingen. Het ROB-advies laat zien dat deze balans vanuit verschillende invalshoeken, inclusief de financiële, aandacht behoeft.

De provincies achten het ROB-advies hiermee voorstelbaar en navolgbaar.

De provincies vragen de fondsbeheerders om zo spoedig mogelijk de door de ROB gekozen richting voor de korte en de lange termijn – zeer nadrukkelijk in samenhang en niet volgtijdelijk te starten – te realiseren. Het is daarbij randvoorwaardelijk dat de korte en lange termijn in samenhang worden opgepakt en gerealiseerd. De provincies verwachten van de fondsbeheerders dat ze duidelijk maken hoe ze deze samenhang gaan borgen.

De provincies vragen de fondsbeheerders om voor 1 december 2024 een uitgewerkt plan van aanpak (Citaat ROB rapport: "duidelijke afspraken over het vervolg en het einddoel") aan te bieden om met de provincies te bespreken. De "duidelijke afspraken over het vervolg en het einddoel" worden vastgelegd in het overhedenakkoord en de voortgang is regulier agendapunt op het

Inlichtingen bij : Hester Menninga
Email : hmenninga@ipo.nl
Bijlagen : geen

bestuurlijk overleg financiële verhoudingen.

De provincies verzoeken in het plan van aanpak helderheid te geven over de noodzakelijke stappen, termijnen en betrokkenheid van de provincies ten aanzien van de realisatie van korte termijn aanpassingen inclusief financiële doorrekening en ingroeipad (minimaal 3 jaar), idem voor de lange termijn, de waarborging van het periodiek onderhoud, ten aanzien van aanpassingen in de financiële verhoudingswet, het beleidskader decentraal bestuur en de voorgenomen verkenning naar het decentrale belastinggebied. De provincies benadrukken het belang van financiële doorrekening(en) van alle door te voeren aanpassingen.

Voor de lange termijn verbeteringen verwachten de provincies van de fondsbeheerders dat deze op zo kort mogelijke termijn worden gestart en binnen maximaal 3 jaar worden opgeleverd. Om de oplevertermijnen te garanderen verzoeken de provincies de fondsbeheerders om aan te geven welke waarborgen zij daarvoor geven. De provincies verwachten in ieder geval dat bij vertraging (na de maximale periode van 3 jaar) het ingroeipad wordt bevroren danwel verlengd zodat provincies die door de vertraging minder ontvangen dan zonder ingroeipad gecompenseerd worden voor misgelopen inkomsten.

De provincies vinden het belangrijk dat bij de vormgeving van een ingroeipad rekening gehouden wordt met de fasering van de invoering van aanpassingen, zodat de impact kan worden gedragen en stabiliteit in de financiële huishouding van elke provincie wordt geborgd. Gezien de korte- en lange termijn verbeteringen is het zeer wel denkbaar dat er na de korte termijn ook een ingroeipad noodzakelijk is voor de lange termijn aanpassingen.

De provincies vertrouwen erop dat het totale traject (dus zowel korte als lange termijn en in samenhang) zo spoedig mogelijk en uiterlijk 1 januari 2028 is afgerond en geïmplementeerd.

Een voorstelbaar en navolgbaar advies van de ROB betekent niet dat de provincies geen (provincie-specifieke) knelpunten of (technische) aandachtspunten zien. Bij de bespreking van het rapport is logischerwijs stilgestaan bij zaken zoals:

- de onderbouwing en uitlegbaarheid van de verevening van de Overige Eigen Middelen, met aandacht voor het voorkomen van ongewenste prikkelwerking om het eigen vermogen te verlagen, en voor de categorisering van eigen vermogen versus voorzieningen (vreemd vermogen) die mede afhankelijk is van het BBV en de interpretatie daarvan door de accountant,
- de wettelijke taak tot behoud van de Friese taal (structurele taak is structurele middelen) en
- ook de eigenheid van de provincies (van demografie tot economie, en van historisch tot uitzondering, en expliciet ook de wijze van vormgeving van het regionaal vervoer) waarvan de ROB terecht aangeeft dat "een strikte interpretatie van het uitgangspunt dat uitgaven die het gevolg zijn van eigen vrije beleidskeuzes bij de verdeling van het provinciefonds buiten beschouwing kunnen worden gelaten, [voorbeeld] gaat aan de eigenheid van de provincies".

Dit vraagt aandacht in de uitwerking en normatieve keuzes van de fondsbeheerders.

Tevens is een spoedig herstel gewenst van de invoeringsfout (in het ROB-advies geduid als weeffout) jeugdzorg en vervoersregio's (zonder vertraging).

De drie lange termijn onderzoeken – naast de visie – geadviseerd door de ROB raken de al lopende onderzoeken naar de balans tussen taken en middelen op het gebied van infrastructuur, natuur en openbaar vervoer (afspraken uit de Voorjaarsnota 2024). Het gaat bij die onderwerpen dus niet alleen om een goede verdeling, maar bovenal dat de provincies gezamenlijk voldoende middelen hebben om hun structurele taken uit te kunnen (blijven) voeren. Zoals ook eerder in deze brief aangegeven en zoals onderbouwd in het BMC-rapport 'Taken en middelen in balans', voorjaar 2024.

In juni 2023 is door de gezamenlijke provincies bij de fondsbeheerders aangegeven dat een verdeelmodel geen technische exercitie is. Waar de provincies voor staan als middenbestuur verdient meer dan een modelmatige aanpak. Wij zien die aanpak langs de door de ROB voorgestelde perspectiefwisseling graag uiterlijk 1 december 2024 tegemoet.

Een afschrift van deze brief doen wij toekomen aan de vaste Kamercommissies Binnenlandse Zaken en Financiën van zowel de Eerste als de Tweede Kamer der Staten-Generaal, en de voorzitters van de VNG en UvW. Voorts verzoeken wij – vanuit het bredere perspectief en de integraliteit – deze brief ook te delen met het kabinet.

Met vriendelijke groet,
INTERPROVINCIAAL OVERLEG

A. Schmaal
Voorzitter bestuurlijke adviescommissie
Financiën en Openbaar Bestuur